

Kunsten som pædagogisk katalysator

I lægeuddannelsen har igennem århundreder det faglige indhold været baseret på forelæsninger, lærebøger og patientdemonstrationer. Men nu og da kan man opleve, at kunsten i form af digtet og romanen erobrer indlæringsens nødvendige opmærksomhed, endog som konkurrent til den faglige pædagogik. Men at det kan være en historisk salmedigter, der står bag, og ens personlige første mødested med et konkret eksempel kan være om bord på et af Hurtigrutens skibe i rum sø, skete for mig for mange år siden.

Kunstneren var salmedigteren Petter Dass (1647–1707) og digtsamlingen var hans *Lejlighedsdigte*. Stedet kan stadig kaldes i min erindring, nemlig ud for De syv søstre på øen Alsten, hvor Petter Dass' sogn var beliggende.

Den kliniske beskrivelse omfattede urolithiasis, med pinagtig afgang af små konkrementer, som kun en patient, som selv er digter, kan være ophavsmand til, i en form hvor metrik og metaforer tilfører lærebogsbeskrivelser af tilstanden en patients styrke og meget personlige oplevelser samt understreger denne lidelses historiske tidløshed. Petter Dass' digt er på 23 vers, hvoraf de 11 gengives under (1).

Nogle år senere var emnet for en af mine mange dekanfunktioner i forbindelse med yngre lægers disputatsforsvar netop nyresten. Og det var da oplagt, ved festmiddagens tale fra universitetets side, at benytte ovennævnte meget kvalificerede afhandling til at sætte emnet ind i medicinsk-historisk og kirkehistorisk sammenheng ved at lade Petter Dass få ordet gennem sit digt.

På denne måde kunne det også demonstreres, at kunst, medicin og teologi også i dag kan tjene universitetsbegrebets rummelighed og tidløshed.

Povl Riis
Nerievej 7
DK-2900 Hellerup

Oppgitte interessekonflikter: Ingen

Litteratur

1. Dass P. Leilighetsdiktning. I: Heggelund K, Apenes SI, Harr KE, red. Samlede verker. Bd. 1. Oslo: Gyldendal, 1980. www.dokpro.uio.no/litteratur/dass/ [27.10.2009].

Manuskriptet ble mottatt 23.9. 2009 og godkjent 29.10. 2009. Medisinsk redaktør Anne Gitte Hertzberg.

Peder Dasses Klage-Sang udi hans 6 aars Langvarige Sygdom

1.
En krop, opfyldt med gruus og steen,
Har tusind gange breck og meen;
Jeg troer den ey med Pen og Fier
Ud skrives kand saa som den er.

2.
Jeg har hos mig befundet det,
Jeg er af piine trætt og mætt.
Jeg ønsker tit all verdens vey;
Jeg ønsker døden, dør dog ey.

3.
Hvad Byrde, som mig er omspændt,
Er Gud alvidende bekjændt,
En anden til og fra kan gaa:
Men jeg er en, der piines maa.

4.
Det Best hvær dag, for ploven gaaer
Har tusind gange bedre kaar;
Udstaaer det dagens slæb og sved,
Saa har det dog om natten fred.

5.
Men jeg maa piines dag og stund,
Om natten faar jeg ey en blund,
Mit liv vil revne midt i to,
Hvorledes skal jeg nyde ro?

6.
Skal jeg en draabe af mig faae,
Det er, som aanden ud vil gaae,
Ret ligesom en Syl og Kniv
Stod midt igjennem Lem og Liv.

19.
Og om min piine fattes prov
Og flere skudsmaal har behov,
Spørg hver en Fjæl samt Nøgletræd
Som er udi mit sengestæd.

20.
Spørg bjelkerne i Huuset er,
Spørg Vægger, Naver, Tag og Spær.
Spørg bord og bænke, de skal dig
Fortælle, hvor det er med mig.

21.
En barne-fødsel er vel stræng
For qvinden i sin barselseng:
Men naar hun fostered har fød,
Har hun forvundet all sin Nød.

22.
Men jeg har baared hidindtil
Det foster, som mig dræbe vil,
I 6 aar har jeg baaret det,
Ti maa jeg engang blive trett.

23.
O Gud, all verdens Frelsermand
Som alle ting forandre kan,
Forandre du min Sorg, min Nød!
Til livet eller salig død.